

ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ ЯК МЕХАНІЗМ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Головіна А.

Національний університет харчових технологій

Однією з найпоширеніших проблем в Україні вже давно є проблема ухилення від сплати податків. Транснаціональні корпорації часто для ухилення від сплати податків використовують так званий механізм трансфертного ціноутворення. Повернення назад до країни грошових потоків під виглядом інвестицій не може компенсувати ті втрати, які були отримані внаслідок недоотримання податків країною.

Питанню трансфертного ціноутворення приділяли увагу у своїх працях такі науковці: К. Друрі, П. Хорвача, А. Вагенгофера, Г. Кюппера. Серед вітчизняних: С. Голов, П. Дзюба, О. Терещенко. Науковцями трансфертне ціноутворення розглядається з різних сторін і не завжди даний вид ціноутворення — явище негативне, наприклад, Т. Савченко і Л. Павленко розглядають трансфертне ціноутворення як інструмент забезпечення внутрішньобанківської рівноваги [2] та приділяють достатньо уваги саме трансфертному ціноутворенню в банках. Однак, питання зловживання трансфертним ціноутворенням транснаціональними корпораціями і промислово фінансовими групами є порівняно новим для української економіки, а відтак, недостатньо дослідженим.

Дослідження проблеми зловживання трансфертним ціноутворенням доцільно почати із визначення трансфертної ціни та самого ціноутворення. Трансфертне ціноутворення — це процес визначення трансфертної ціни, сукупність економічних відносин, які виникають у процесі визначення трансфертної ціни на будь-який об'єкт торгівлі між пов'язаними компаніями або структурними підрозділами однієї компанії, якщо об'єкт торгівлі перетинає митний кордон [3].

Трансфертне ціноутворення як і інші види ціноутворення (витратне, кероване, ринкове, цільове тощо), не несе в собі негативного впливу на економіку. Однак, стереотип ототожнення даного виду ціноутворення з ухиленням від сплати податків, склався з огляду на зловживання даним видом ціноутворення, з метою зменшення податкового навантаження на транснаціональну компанію або на промислову групу в цілому.

Розглянемо більш детально причини зловживання трансфертними цінами. Суть трансфертного ціноутворення проявляється в меті застосування трансфертних цін — переклад податкового навантаження на афілійовану особу, що знаходиться в більш вигідних (з точки зору сплати податків компанією в цілому) умовах. Зрозуміло, що розміщення дочірніх компаній в офшорних зонах дасть найбільшу вигоду із використання трансфертних цін. Саме таким розміщенням дочірніх компаній і зловживають транснаціональні корпорації.

На даний момент законодавство не має достатньої можливості контролювати трансфертне ціноутворення вертикально інтегрованих компаній. Так, за податковим кодексом України у вертикально інтегрованих компаній є можливість маніпулювання цінами в межах 20% від звичайних, відповідно до п.39.15: «...У разі відхилення договірних цін у податковому обліку платника податків у бік збільшення або зменшення від звичайних цін менше ніж на 20 відсотків, таке відхилення не може бути підставою для визначення (нарахування) податкового зобов'язання, коригування від'ємного значення об'єкта оподаткування або інших показників податкової звітності...» [3].

Світова практика показує, що трансфертне ціноутворення потрібно піддавати регулюванню. Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) надані рекомендації, які можуть бути взяті за основу при розробці вітчизняних нормативно-правових актів, щодо регулювання трансфертного ціноутворення. Серед основних рекомендацій наступні:

1. Визначення принципу «витагнутої руки» (arm length principle) як базового принципу визначення цін для цілей оподаткування при здійсненні зовнішньоекономічних операцій між пов'язаними особами [1].

2. Визначення основних моделей трансфертного ціноутворення, які відповідають принципу «витагнутої руки» та базуються на таких методах ціноутворення: неконтрольованої порівняльної ціни, перепродажу, «витрати плюс», чистого прибутку, розподілення прибутку [1].

3. Створення механізмів адміністрування трансфертних цін та визначення основних вимог до документації щодо трансфертного ціноутворення [1].

Оподаткування відповідно до принципу «витагнутої руки» здатне кардинально зменшити використання офшорних територій задля ухилення від сплати податків, оскільки відпаде необхідність у користуванні послугами офшорних територій, адже визначення суми, що необхідно оподаткувати відбуватиметься незалежно від встановленої ціни між афілійованими особами.

Трансфертне ціноутворення активно використовується корпораціями в Україні для виведення прибутку в офшорні території. Відповідно до чинного законодавства без санкцій з боку контролюючих органів можливе зниження ціни на 20% від ринкової. Задля успішної боротьби з ухиленням від сплати податків транснаціональними компаніями Україні потрібно в терміновому режимі перейняти досвід сусідніх держав і впровадити в життя рекомендацій ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення. Слід розуміти, що зволікання із прийняттям і впровадженням нового законодавства щодо регулювання трансферного ціноутворення негативно відбивається не лише на втратах бюджету, але і іміджу держави в цілому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Іванов О., Тишук Т. Державне регулювання трансфертного ціноутворення в Україні як засіб протидії відпливу капіталу [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/739/>.

2. Савченко Т.Г., Павленко Л.Д. Трансфертне ціноутворення як інструмент забезпечення внутрішньобанківської рівноваги [Електронний ресурс] / Економічний простір № 39, 2010. — Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ekpr/2010_39/Statti/15.pdf.

3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1329730624868809>.

Науковий керівник: Кудренко Н.В.